

Odlíšné stanovisko členky Súdnej rady Slovenskej republiky D. Jelinkovej Dudzíkovej

Právny a skutkový rámec

1. Podľa § 25 ods. 2 zákona č. 432/2021 Z.z. o disciplinárnom poriadku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (disciplinárny súdny poriadok) (ďalej len „DSP“), ak sa disciplinárne konanie vedie pre skutok, ktorý môže spočívať v porušení zásad etiky, predseda disciplinárneho senátu si vyžiada stanovisko orgánu, ktorý tieto zásady alebo pravidlá prijal.
2. Súdna rada ako ústavný orgán prijala 17. decembra 2015 Zásady sudcovskej etiky (ďalej len „Zásady sudcovskej etiky“).
3. Žiadosť Najvyššieho správneho súdu SR o stanovisko obsahuje popísanie skutku, ktorý môže spočívať v porušení zásad etiky.
4. S prihliadnutím na to, ako zákonodarca určil orgán podávajúci stanovisko podľa § 25 ods. 2 DSP, možno konštatovať, že úlohou súdnej rady v rámci podávania stanoviska nie je subsumpcia konkrétneho skutku pod ustanovenie/a zásad etiky (v ich porušení môže v zmysle zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov spočívať disciplinárne previnenie). Súdna rada teda nemá aplikovať zásady etiky, ale „iba“ interpretovať ich relevantné ustanovenia. O autentickom výklade etických zásad alebo pravidiel napokon hovorí aj dôvodová správa k § 25 ods. 2 DSP, keď konštatuje, že *„je na mieste, aby orgán, ktorý takýto podzákonný predpis vydal, podal v prípade potreby aj jeho výklad. Je povinnosťou predsedu disciplinárneho senátu požiadať o výklad zásady, či pravidla etiky, ak sa disciplinárne konanie týka porušenia týchto zásad alebo pravidiel“*. Takémuto uchopeniu rozsahu a zmyslu stanoviska svedčí aj povaha orgánu, ktorý žiadosť o stanovisko podáva, teda súd. Súdna rada v rámci prijímania stanoviska nijako neskúma skutkový stav, to je právomocou súdu. Odpovedá tak z povahy vecí na všeobecnú otázku výkladu zásad etiky na platforme ponúkanej skutkovej situácie preto, aby otázku mohla vymedziť. Právne ale nič nebráni tomu, aby otázku na interpretáciu zásad naformuloval priamo Najvyšší správny súd SR a nepožadoval tak stanovisko k skutku, ale priamo k interpretácii zásad etiky na pozadí skutku, ktorý je prejednávaný v disciplinárnom konaní. Možno teda zhrnúť, že Súdna rada SR vníma svoju úlohu pri podávaní stanoviska podľa § 25 ods. 2 DSP tak, že sa podieľa v štádiu predbežného šetrenia Najvyšším správnym súdom SR na disciplinárnom konaní tým, že podáva z hľadiska subjektu výkladu tzv. autentický výklad zásad etiky, ktorým napomáha Najvyššiemu správne súdu SR v jednom z krokov subsumpčného procesu pri aplikácii práva v disciplinovaní sudcov a sudkýň. Sama však subsumpčný proces v konkrétnej veci nevykonáva.
5. Vzhľadom na tento skutkový a právny rámec Súdna rada SR rozhodla o prijatí požadovaného stanoviska.

Vymedzenie otázky a relevantných ustanovení zásad etiky:

6. V posudzovaním prípade porušenie Zásad sudcovskej etiky môže spočívať v realizácii slobody prejavu sudcu.
7. Zásady sudcovskej etiky je potrebné pri hodnotení realizácie slobody prejavu sudcu vykladať v súlade čl. 10 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (ďalej len „Dohovor“). V zmysle čl. 10 ods. 2 Dohovoru zásah do slobody prejavu podľa čl. 10 ods. 2 Dohovoru vyžaduje, aby boli splnené nasledovné podmienky:

- 7.1. tak ustanovil zákon,
 - 7.2. sa sledoval jeden alebo niekoľko legitímnych cieľov vymenovaných v čl. 10 ods. 2 Dohovoru, medzi ktoré patrí záujem národnej bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejnej bezpečnosti, na predchádzanie nepokojom alebo zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky, ochrany povesti alebo práv iných, zabránenia úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci,
 - 7.3. bol nevyhnutný v demokratickej spoločnosti.
-
8. Zo stanoviska Osobitného spravodajcu predneseného pre Výbor OSN pre ľudské práva 24. júna 2019 vyplýva, že sudcovia by pri uplatňovaní svojej slobody prejavu mali vždy pamätať na svoju zodpovednosť a povinnosti ako štátnych zamestnancov. V dôsledku toho by mali byť zdržanliví pri vyjadrovaní svojich názorov a stanovísk za akýchkoľvek okolností, keď by ich vyhlásenie mohlo v očiach rozumného pozorovateľa objektívne ohroziť ich funkciu alebo ich nezávislosť či nestrannosť.
 9. Podľa § 30 ods. 1 zákona č. 385/2000 Z.z. zákona o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v občianskom živote, pri výkone funkcie sudcu, aj po jeho skončení sa sudca musí zdržať všetkého, čo by mohlo narušiť vážnosť a dôstojnosť funkcie sudcu alebo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Obmedzenia štátneho funkcionára pri výkone štátnej funkcie podľa osobitného predpisu sa vzťahujú primerane aj na sudcu.
 10. Podľa § 30 ods. 2 písm. g) zákona č. 385/2000 Z.z. v záujme záruky nezávislosti a nestrannosti výkonu sudcovskej funkcie je sudca povinný najmä dodržiavať zásady sudcovskej etiky.
 11. Zásady sudcovskej etiky podľa čl. I. odsek 3 určujú pravidlá a vytvárajú rámec pre reguláciu správania sa sudcov pri výkone sudcovských povinností i mimo ich výkonu. Podľa čl. III. ods. 1 Zásad sudcovskej etiky sudca rešpektuje a presadzuje nezávislosť, bezúhonnosť, morálnu integritu a nestrannosť súdnictva a vyhýba sa nevhodnému správaniu či vystupovaniu vrátane takého, ktoré objektívne vzbudzuje dojem nevhodnosti.
Podľa čl. III. ods. 8 Zásad sudcovskej etiky sudca vykonáva svoje osobné a mimosúdne aktivity tak, aby bolo minimalizované riziko ich konfliktu s jeho povinnosťami vyplývajúcimi zo sudcovskej funkcie.
Podľa čl. IV. ods. 1 Zásad sudcovskej etiky hlavným garantom dodržiavania zásad sudcovskej etiky sú samotní sudcovia, ktorí sú presvedčení o ich správnosti a ktorí ich dobrovoľne akceptujú a aplikujú.

Vymedzenie skutku vo vzťahu k zásadám sudcovskej etiky

12. Z vymedzenia skutku v návrhu vyplýva, že sudca realizoval prejav telefonickým hovorom s neznámou osobou v pojednávacej miestnosti po skončení pojednávania v čase, ktorý bol podľa harmonogramu pojednávania vyhradený na uskutočnenie pojednávania v inej právnej veci.

13. Z vymedzenia skutku v návrhu nevyplýva, či sa sudca nachádzal v pojednávacej miestnosti sám alebo s inou osobou, s kým sudca telefonát realizoval, ani to, kto bol priamo alebo nepriamo účastný toho prejavu resp. voči komu uvedený prejav smeroval, za akých okolností a v akom kontexte bol prejav uskutočnený (čo mu predchádzalo). Z návrhu rovnako nevyplýva, či sudca porušil právny poriadok spôsobom opísaným v telefonickom hovore.
14. Vo vzťahu k realizovanej slobode prejavu sudcu je v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva potrebné pri zodpovedaní toho, či sa sudca správal neeticky, identifikovať a zohľadniť nasledovné skutočnosti:
- aký bol úmysel a cieľ realizácie prejavu,
 - akým spôsobom a akými prostriedkami sa sloboda prejavu realizovala,
 - či sa jedná o prejav verejný alebo súkromný.
 - aké boli okolnosti a celkové pozadie udalostí, ktorých sa týkali vyjadrenia,
 - či realizáciou slobody prejavu išlo o kritiku alebo o napadnutie (osobný útok),
 - či bol prejav vykonaný alebo sa týkal výkonu funkcie sudcu – t.j. či sa týkal jeho profesionálneho života alebo naopak, jeho súkromného života. V rámci profesionálneho života sa zohľadňuje aj to, či sa sloboda prejavu týkala rozhodovacej činnosti sudcu.
 - či vyslovený hodnotiaci úsudok bol dostatočne podložený skutkovým základom,
 - akej témy sa sloboda prejavu týkala.
15. Vyššie uvedené posudzované skutočnosti je potrebné vyhodnotiť so zameraním sa na to, či správanie sudcu spočívajúce v realizácii jeho slobody prejavu možno subsumovať pod pojem „nevhodnosti“.
16. Pri zdokumentovaní súkromného prejavu sudcu sa hodnotí, či bolo zrealizované zákonnými prostriedkami pri dodržaní ustanovení platného právneho poriadku, a to odkazom na § 4 DSP.
17. Vymedzenie skutku, tak ako je obsiahnuté v návrhu, však nateraz nedáva vyčerpávajúcu odpoveď na všetky relevantné skutočnosti, ktoré sa majú v danom prípade vziať do úvahy, keďže tieto budú predmetom dokazovania.
18. Z uvedeného dôvodu Súdna rada SR rešpektujúc výlučnú právomoc Najvyššieho správneho súdu SR na vykonávanie dokazovania a hodnotenie dôkazov, nesmie zasahovať do rozhodovacej činnosti súdu výkladom a hodnotením skutkového stavu bez vykonaného dokazovania, pokiaľ tento nie je jednoznačne vymedzený v návrhu, a už vôbec nesmie Súdna rada SR takým spôsobom prejudikovať rozhodnutie súdu.

Hodnotenie slobody prejavu sudcu v závislosti od výsledkov dokazovania

19. Prejav sudcu je potrebné skúmať v zákonných medziach sudcovskej povinnosti zdržať sa všetkého, čo by mohlo narušiť vážnosť a dôstojnosť funkcie sudcu alebo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov, pri zohľadnení kritérií uvedených v bodoch 14 a 16 tohto stanoviska na základe výsledkov dokazovania v disciplinárnom konaní.
20. K obsahu prejavu a jeho hodnotenia z hľadiska nevhodnosti, táto nevhodnosť môže spočívať v obsahovej nevhodnosti, ktorá môže tkvieť v nevhodnej téme či v prezentácii nevhodného názoru a vo zvolených výrazových prostriedkoch, ako aj v nevhodnosti okolností realizácie prejavu vrátane miesta jeho realizácie.
21. V súvislosti so skúmaním okolností, za ktorých k realizácii prejavu došlo, so zameraním sa na miesto realizácie slobody prejavu, je potrebné zdôrazniť, že pojednávacia miestnosť je miestom výkonu spravodlivosti, preto by predstavitelia súdnej moci, výkonnej a zákonodarnej moci, účastníci konania a verejnosť mali vyvinúť maximálne úsilie na zachovanie uvedeného účelu používania pojednávacej miestnosti, v záujme posilnenia dôvery verejnosti v súdnu moc ako aj dôstojnosti a vážnosti výkonu súdnej moci.
22. Pri hodnotení nevhodnosti názoru sudcu z dôvodu kritiky, spochybňovania prípadne odmietania plnenia povinností vyplývajúcich z platného právneho poriadku, je potrebné starostlivo zvážiť okolnosti slobodu prejavu sudcu, za ktorých bol uvedený názor realizovaný, vrátane toho, či sudca šíril svoj názor verejne, čím mohol podporovať verejnosť v nedodržiavaní platného právneho poriadku a podkopať tak autoritu vlády práva, vrátane toho, či sám aj fakticky platný právny poriadok porušil.
23. Súdna rada SR k hodnoteniu realizácie slobody prejavu sudcu pripomína závery uznesenia Súdnej rady SR 102/2018 z 30. apríla 2018, v zmysle ktorého:
 - 23.1. Sudca rešpektuje a presadzuje nezávislosť, bezúhonnosť, morálnu integritu a nestrannosť súdnictva a vyhýba sa nevhodnému správaniu či vystupovaniu vrátane takého, ktoré objektívne vzbudzuje dojem nevhodnosti, najmä čo konkrétne, resp. aké situácie je možné subsumovať pod „nevhodnosť správania, či vystupovania, vrátane takého, ktoré objektívne vzbudzuje dojem nevhodnosti“.
 - 23.2. Sudca nenarúša svojím správaním sa v súkromí zásadu sudcovskej nestrannosti, nezávislosti a hodnotu dôstojnosti výkonu sudcovskej funkcie, čo znamená sudca sa vyhýba nevhodnému správaniu, či vystupovaniu na verejnosti, ktoré by mohlo oprávnené vyvolať pohoršenie alebo pobúrenie, napríklad pre jeho opitnosť, neprimerane rušivé správanie sa, agresivitu, neslušné vyjadrovanie sa alebo priame, či nepriame obťažovanie iných jednotlivcov; nemal by opakovane alebo sústavne konzumovať alkohol, prípadne hlučne a

rušivo sa správať v takej miere, ktorá by mohla vyvolať zníženie dôvery v jeho schopnosť nezávisle a objektívne rozhodovať.

23.3. Sloboda prejavu sudcu je na rozdiel od „nesudcov“ obmedzená tým, že sudca musí vždy dbať na to, aby jeho vystúpenia (písomné či ústne) neohrozovali dôstojnosť sudcovskej funkcie, nespochybňovali dôveru v justíciu a jeho osobnú nestrannosť a nezávislosť, to znamená:

23.3.1. sudca užíva slobodu prejavu so zdržanlivosťou vždy, ak by mohla byť ohrozená autorita a nestrannosť súdnej moci;

23.3.2. obmedzenie sudcu pri realizácii slobody prejavu spočíva v povinnosti vždy vyjadrovať sa tak, aby zachoval vážnosť svojho úradu, nestrannosť a nezávislosť súdnictva, resp. povinnosť zdržať sa akéhokoľvek správania, konania alebo prejavu, ktoré by mohlo reálne ohroziť dôveru v jeho nestrannosť a nezávislosť, čo však nie je prípustné uplatňovať príliš rigidne, aby sudca nebol celkom vyradený zo spoločenského a občianskeho života, lebo musí byť vytvorená primeraná rovnováha medzi stupňom zainteresovanosti sudcov v spoločnosti a potrebou byť pri plnení úloh nezávislý a takým sa aj javiť;

23.3.3. sudca by sa mal vo svojich verejných vyjadreniach vyhýbať používaniu a šíreniu dvojzmyselných, neúctivých, povýšeneckých, ironických, ponížujúcich, dehonestujúcich, vulgárnych, sexuálnych, násilných, či nenávisťných prejavov a zachovať lojalitu voči základným princípom a hodnotám demokratického právneho štátu.

24. Ohľadom lojality sudcu k platnému právu vo všeobecnosti je potrebné pripomenúť, že sudca má právo vyjadrovať sa k právnemu poriadku, k jeho úrovni a kvalite tak v štádiu prípravy a tvorby zákonov ako aj k platnému právnemu poriadku a v tomto smere viesť odbornú diskusiu (stanovisko Sudcovskej rady Krajského súdu v Bratislave dňa 11.03.2022).

25. K lojalite sudcu k protipandemickým opatreniam Súdna rada SR odkazuje na znenie uznesenia Súdnej rady SR z 3. júna 2021 k medializovaným prípadom nerešpektovania a popierania záväznosti niektorých protipandemických opatrení niektorými sudkyňami a sudcami.